

Mondelinge vraag van het lid **Ouwehand** (PvdD) aan de minister van Financiën, bij afwezigheid van de minister van Economische Zaken, over de gezondheidsrisico's van het gebruik van landbouwgif voor omwonenden, n.a.v. een nieuw onderzoek in Nature ([Nu.nl](https://doi.org/10.1038/nature16167), 30 augustus 2017)

Spreektekst/redeneerlijn

- Alle gewasbeschermingsmiddelen worden vóór goedkeuring en toelating in een lidstaat beoordeeld op risico's voor mens, dier en milieu.
- Een middel kan slechts worden toegelaten als er geen schadelijke effecten zijn voor mens en dier en geen onaanvaardbare effecten voor het milieu.
- In de beoordeling van het toelatingsdossier wordt rekening gehouden met alle relevante groepen mensen die blootgesteld kunnen worden aan het middel bij gebruik, bewerking en consumptie. Dit betreft ook de omwonenden.
- Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hanteert sinds 1 januari 2016 een nieuw Europees model voor de beoordeling van risico's van blootstelling bij omwonenden.
- Met dit model heeft het Ctgb ook een selectie van eerdere toelatingen beoordeeld en daaruit kon de conclusie worden getrokken dat het nieuwe model geen nieuwe inzichten over bestaande middelen opleverde en deze middelen veilig kunnen worden gebruikt.
- De situatie in de Verenigde Staten, in Californië, waar het onderzoek uit het nieuwsbericht heeft plaatsgevonden is niet vergelijkbaar met de situatie in de EU en specifiek die in Nederland.

Factsheet

Inleiding

- Nature heeft een onderzoeksrapport gepubliceerd in augustus 2017 over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot effecten op zwangerschappen en geboortes.
- Uit dit onderzoek blijkt onder andere dat zwangerschapsduur korter kan zijn (9 uur) geboortegewicht lager kan zijn (13 gram) en het percentage te vroeg geboren kinderen 8% hoger is.
- Dit onderzoek is uitgevoerd in de VS en is niet direct te vertalen naar de Nederlandse situatie:
 - Bevolkingsdichtheid ligt anders (zie hieronder)
 - Er worden andere gewassen geteeld in de VS
 - Het is onduidelijk om welke werkzame stoffen het gaat en of deze in Europa goedgekeurd zijn en of Nederland op middelengebied toelatingen heeft die vergelijkbaar zijn.

Beoordeling van gewasbeschermingsmiddelen in de EU en NL

- Alle gewasbeschermingsmiddelen worden voor goedkeuring en toelating in een lidstaat beoordeeld op risico's voor mens, dier en milieu. Dit gebeurt geharmoniseerd, conform de EU Verordening gewasbeschermingsmiddelen 1107/2009.
- Volgens het Europese model worden alle goedkeuringen van actieve gewasbeschermingsstoffen geharmoniseerd verleend, na beoordeling door EFSA en de rapporterende lidstaat. Hierop kijken de andere lidstaten mee.
- Als de beoordeling geen schadelijke effecten op mensen, dier en milieu constateert, komt er een goedkeuring van de stof. Vervolgens moet er een toelating van een gewasbeschermingsmiddel worden verleend op niveau van de lidstaat. Ook daar mag geen schadelijk effect zijn geconstateerd voor mens, dier en milieu.
- In Nederland is de aangewezen autoriteit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb).

Hoe worden omwonenden in Nederland beschermd tegen de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen?

- In de beoordeling van het toelatingsdossier wordt rekening gehouden met alle relevante groepen mensen die blootgesteld kunnen worden aan het middel bij gebruik, bewerking en consumptie.
- Dit betreft ook de omwonenden.
- Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hanteert sinds 1 januari 2016 een nieuw Europees model voor de beoordeling van risico's van blootstelling bij omwonenden.
- Met dit model heeft het Ctgb ook een selectie van eerdere toelatingen beoordeeld en daaruit kon de conclusie worden getrokken dat het nieuwe model geen nieuwe

inzichten over bestaande middelen opleverde en deze middelen veilig kunnen worden gebruikt.

Hoe zit het met de kwetsbare groepen (zwangeren, ouderen en kinderen)

- In de risicobeoordeling van gewasbeschermingsmiddelen worden omwonenden (inclusief kwetsbare groepen) meegenomen.
- De blootstelling wordt vergeleken met een Europees vastgestelde grenswaarde. Bij de vaststelling van deze grenswaarde wordt rekening gehouden met kwetsbare groepen (o.a. zwangere vrouwen, kinderen en ouderen).
- Middelen krijgen alleen een toelating wanneer de berekende blootstelling onder de grenswaarde blijft en er dus geen nadelige gezondheidseffecten verwacht worden.

Heeft de Gezondheidsraad hier ooit iets over gezegd of gepubliceerd?

- In 2014 heeft de Gezondheidsraad een advies uitgebracht over dit onderwerp, dat naar de Tweede Kamer is gestuurd (Kamerstuk 27858, nr. 230).
- De Gezondheidsraad heeft geadviseerd:
 - Onderzoek te doen naar de blootstelling van omwonenden.
 - De toelatingsprocedure aan te scherpen.
 - Maatregelen te nemen die de blootstelling kunnen verminderen.
- Het geadviseerde onderzoek wordt momenteel uitgevoerd (zie ook hieronder).
- De toelatingsprocedure is aangescherpt, in die zin dat een nieuw Europees model beschikbaar is en wordt toegepast. Overigens geeft dit nieuwe Europese model geen ander beeld inzake de blootstelling van omwonenden dan de daarvoor gebruikte modellen.
- De voorschriften tegen verwaaiing van gewasbeschermingsmiddelen, gericht op vermindering van de blootstelling van het milieu, worden binnenkort verder aangescherpt (Activiteitenbesluit, dat dit najaar in werking treedt).
- Economische Zaken werkt daarnaast aan de verduurzaming van de landbouw, waaronder meer gebruik van geïntegreerde gewasbescherming waardoor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan verminderen.

Wat doet Nederland aan onderzoek naar omwonenden en gewasbeschermingsmiddelen (OBO & OGO). Wat houden die onderzoeken in, wat wordt er onderzocht etc. (relatie met VS onderzoek?)

- Het RIVM coördineert momenteel 2 onderzoeken :
 - Een gezondheidsverkenning om na te gaan of een relatie kan worden gevonden tussen voorkomende gezondheidsproblemen en nabijheid van agrarische percelen.
 - Een blootstellingsonderzoek bij omwonenden van de bollenteelt om na te gaan in welke mate omwonenden worden blootgesteld aan gebruikte middelen.
- Over de gezondheidsverkenning zal in het voorjaar van 2018 worden gerapporteerd.
- Over het omwonendenonderzoek zal eind 2018 worden gerapporteerd.

Hoe verhoudt zich dit tot de landbouw praktijk in NL? Zijn de beschreven blootstellingen of scenario's relevant voor de NL situatie?

- De Gezondheidsraad concludeerde al dat buitenlandse bevindingen niet zo maar naar de Nederlandse situatie door te trekken zijn.
 1. De gewassen in deze studie zijn anders dan die in de Nederlandse situatie.
 2. Het aantal kilogrammen gebruik is niet direct te vertalen naar blootstelling. Het is belangrijk om eerst te kijken naar de manier van gebruik en welke middelen er gebruikt worden.
 3. De 'Pesticide Use Rate' database op de website van de 'California Department of Public Health' wordt genoemd als bron van het artikel van Larsen.
 4. Hieruit is te concluderen dat in de San Joaquin Valley het totaal gebruik van gewasbeschermingsmiddelen het hoogst is van Californië.
 5. Er is niet gerapporteerd welke actieve stoffen of middelen precies gebruikt worden in de San Joaquin Valley.
 6. Gebruiksconcentraties van individuele middelen zijn niet gerapporteerd.

Beoordeling en beschrijving van de studie (door Rijksinstituut voor Milieu, RIVM)

<https://www.nature.com/articles/s41467-017-00349-2>

De studie in Nature wordt door RIVM gezien als een degelijke studie.

Samengevat laat de studie zien:

1. Studie is uitgevoerd in de VS (California; San Joaquin Valley). Bij een blootstelling door gebruik van 8942 kg gewasbeschermingsmiddelen binnen een vierkante mijl het geboortegewicht 13 gram lager was, de zwangerschapsduur gemiddeld 9 uur korter, het percentage te vroeg geboren kinderen 8% hoger en het percentage kinderen met een geboortefwijking 9% hoger.
2. Bij een blootstelling door gebruik van 17.800 kg gewasbeschermingsmiddelen binnen een vierkante mijl was het geboortegewicht 30 gram lager, het percentage te vroeg geboren kinderen 11% hoger en het percentage kinderen met een te laag geboortegewicht 20% hoger.
- 3. Indien de bovengenoemde waarden worden vertaald naar de Nederlandse situatie zou dat bij benadering neer komen op 35 en 69 kg gewasbeschermingsmiddelen gemiddeld per hectare. De waarden voor gewasbeschermingsmiddelengebruik per vierkante mijl zijn niet 1 op 1 te vergelijken met Nederlandse waarden voor gebruik per hectare landbouwgrond omdat een gebied van een vierkante mijl (=259 hectare) rond een bewoner niet volledig uit landbouwgrond bestaat.**
4. Bijvoorbeeld: bij een gewasbeschermingsmiddelengebruik van 70 kg/ha in de bollenteelt (getal Gezondheidsraad) zou een gebied van 259 hectare voor 50% uit bollenteelt moeten bestaan om tot een vergelijkbaar gebruik van gemiddeld 35 kg/ha te komen.
5. Een eerste inschatting van de Universiteit Utrecht (IRAS) geeft aan dat in circa 11 gebieden van een vierkante mijl in Nederland sprake kan zijn van een totaal gebruik van pesticiden van meer dan 35 kg/ha.
6. In deze gebieden wonen naar schatting 650 mensen. Een effect zoals beschreven voor de VS zal in zo'n kleine populatie vermoedelijk niet aantoonbaar zijn.

Ashkey et
al_Nature.pdf

'Verband tussen pesticidengebruik en geboortefwijkingen'

Gepubliceerd: 30 augustus 2017, laatste update: 31 augustus 2017

Zwangere vrouwen die dichtbij grond wonen waar pesticiden worden gespoten, zouden meer kans hebben op baby's met geboorteproblemen.

Dat blijkt uit een grootschalig onderzoek gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift [Nature](#). De onderzoekers bekeken gegevens van ongeveer een half miljoen geboren kinderen tussen de jaren 1997 en 2011. De baby's werden geboren in de San Joaquin Vallei in Californië, een gebied van ongeveer 500 bij 100 kilometer, waar intensieve landbouw plaatsvindt.

De gegevens van de geboren kinderen werden gecombineerd met informatie over de pesticiden. Hieruit leek inderdaad een verband op te merken tussen de hoeveelheid gebruikte pesticiden en het aantal geboorteproblemen (waaronder een ondergewicht bij de geboorte en een vroegtijdige geboorte).

4.200 kilo

De 5 procent van de zwangere vrouwen die het meest in aanraking kwam met pesticiden – zij werden gedurende hun zwangerschap blootgesteld aan 4.200 kilo binnen een straal van 2,6 vierkante kilometer - kregen het vaakst een geboorteprobleem.

5,8 procent van alle kinderen in totaal had een geboorte-afwijking. Bij baby's geboren in gebieden waar veel gifstoffen in de landbouw werden gebruikt, was dit aantal 6,4 procent. Moeders uit deze gebieden hebben daarom 9 procent meer kans op een kind met een geboorte-afwijking. Ook waren deze kinderen gemiddeld 13 gram lichter dan baby's geboren in een gebied waar minder pesticiden werden gespoten.

De onderzoekers adviseren daarom ook om te achterhalen in welke gebieden veel pesticiden worden gebruikt. Het is dan zaak om veelvuldig gebruik van de gifstof te voorkomen in gebieden waar veel mensen wonen.